

När Sverige blev fritt

av Bengt-Åke Wennberg

Man kan fråga sig varför jag inte tycker att Försvaret är ett särintresse. Det är för att jag tycker att Sverige skall förbli fritt och fristående. Sverige är värt att försvaras. Det spelar ingen roll att vi är bäst i klassen om vi styrs av andra och inte kan få vår mening respekterad. Detta är aktuellt just den dag då denna blogg publiceras. Den 6 juni. Men man tycks ha glömt varför nationaldagen firas just den 6 juni. En liten rekapitulation.

Söndagen 28 oktober 1520, Allhelgonadagen, utsågs den danske kungen Kristian II till Sveriges rättmätige kung av Sveriges adel och ombud för alla städer och landskap vid riksmötet på Brunkeberg. Han kröntes söndagen därpå, 4 november, i Stockholms storkyrka av ärkebiskop Trolle. Sverige var inte längre en fri nation.

Påföljande onsdag slog kungen till och på torsdagens eftermiddag hade Stockholms blodbad svårt reducerat den svenska makteliten.

När Gustav Vasa valdes till kung i Strängnäs 6 juni 1523 betydde det att Kalmarunionen för alltid gick i graven. Sverige var på nytt en fri nation.

Gustav hade, precis som när amerikanerna frigjort sig från engelsmännen, gjort nationen fri från danskarna. Sverige och USA har därför samma förhållande till sina respektive nationaldagar, 6 juni 1523 och 4 juli 1776 eftersom dagarna representerar en nationell frigörelse.

6 juni har sedan dess hållits för att vara en viktig dag som "man" gärna vill ha anknytning till. Sålunda valde drottning Kristina att abdikera den dagen 1654 samtidigt som Karl X Gustav lät kröna sig till kung av Sverige.

Fäderna till regeringsformen 1809 var inte sämre utan såg till att den antogs 6 juni. Så gjordes också med 1974 års regeringsform vars första delbeslut såg dagens ljus denna dag.

Den sista dagen Sverige var i union med Norge var också 6 juni 1905.

Den officiella anledningen till att fira Sveriges nationaldag, kan man nu höra, är till minne av de två grundlagsändringarna.

Sverige som nation nybildas 6 juni 1523. USA har av samma konstitutionella skäl valt 4 juli 1776.

Jag har sett någonstans att beröringsskräcken med 6 juni 1523 skulle ha sin förklaring i att Skåne Halland, Blekinge, Bohuslän och Härjedalen inte tillhörde Sverige vid denna tid. Det var endast 13 av Amerikas förenta stater, kolonier, som skrev på självständighetsdeklarationen. Det har inte vållat några problem "over there".

Som skåning, född i Bohuslän, skulle jag alltså ta illa upp om firandet av nationaldagen kopplades till Gustav Vasas utnämning till kung. Vilken bedårande hänsyn!

Om man skall fira nationaldagen är det för att vi är en fri nation sedan 6 juni 1523. Inget annat.

Sedan står det fritt att ha egna anledningar. En herre i "Ring P1" idag menade att anledningen till att det blev 6 juni var att det regnade på skansen 5 juni 1893 när man skulle ha en stor nationalfest. Man förlängde därför festandet över 6 juni.

Som medborgare i en fri nation är det väl alla tiders att även anledningen till firandet är ett fritt val.

Men frihet är ett mångtydigt begrepp. Nå – vad ser ni som grundläggande kännetecken på att Sverige fortfarande är en "fri" nation? Hur skall denna frihet bevaras? Värt att samtala om på nationaldagen.

Så, hoppas ni hade en skön nationaldag